

Preocupări contemporane

ACADEMICA 2024

Cercetarea științifică din medicina veterinară românească – o mare și nerezolvată problemă cu consecințe grave economice, alimentare și de sănătate publică

Mihai Decun*

De circa opt-zece ani România se confruntă cu una dintre cele mai grele probleme ale creșterii animalelor: apariția și extinderea unor epidemii extrem de periculoase pentru efectivele de animale de fermă și din gospodăriile populației rurale, cu consecințe dintre cele mai grave privind economia, alimentația și sănătatea populației.

În România morbiditatea și mortalitatea prin boli contagioase la animalele de fermă este îngrijorător de mare și fără speranță de scădere! Importăm aproximativ 70% din cantitatea de carne necesară și o însemnată parte din laptele necesar pentru consum și procesare, precum și alte produse alimentare de bază. Conform *Institutului Național de Statistică*, unitățile de procesare a laptelui au colectat, în primele șapte luni ale anului, o cantitate de 757.915 tone de lapte de vacă, în creștere cu 3,4%, față de aceeași perioadă a anului trecut, în timp ce importurile de lapte brut au înregistrat un avans de 51,8%, totalizând 83.061 tone.

Chiar dacă nu exclusiv, creșterea importurilor de produse alimentare este consecința existenței unor deficiențe **în managementul bolilor la animale și al sistemului de asigurare a producției animale sustenabile** (Aland și Madec, 2009), precum și **în managementul bunăstării și sănătății animalelor din fermele zootehnice**, recomandate de The Universities Federation for Animal Welfare (Webster, 2011). Ca exemplu, în ultimul deceniu în țara noastră au evoluat o serie de epidemii păgubitoare, dintre care unele evoluează și în prezent. Astfel, pesta porcină africană (PPA) evoluează în țara noastră de aproximativ șapte ani (iulie 2017) și se pare că va evolua încă

cel puțin un cinci ani. Dr. Vl. Mănăstireanu, fost președinte al ANSVSA, considera că: „PPA este COVID-ul animalelor, iar impactul asupra creșterii porcului se apropie de cifra de un miliard de euro în România”.

Recent (19 iulie 2024), a fost confirmată oficial evoluția în țara noastră și a altei boli virotice - **pesta micilor rumegătoare** (PMR). Boala s-a extins foarte repede astfel că în decurs de o lună (până la 19 august 2024) au fost semnalate **60 de focare** (opt exploatații comerciale, 14 exploatații comerciale de tip A, 37 de exploatații non profesionale și o stână). Conform datelor publicate în presă, pentru combaterea acestei boli au fost ucise/sacrificate aproximativ două sute de mii de oi și capre și se aplică în continuare o serie de măsuri legale, inclusiv restricții privind circulația animalelor.

Există riscul apariției și a variolei ovinelor și caprinelor, care evoluează în prezent în Bulgaria. Un focar a fost confirmat în regiunea Yambol din Bulgaria, care se află nu departe de granița cu România. Centrul Național de Combaterea Bolilor a stabilit un complex de măsuri pentru prevenirea introducerii bolii, prin suplimentarea personalului de specialitate la trecerile de frontieră pentru controlul mijloacelor de transport animale și produse de origine animală care intră în țara noastră. Măsurile sunt binevenite, dar nu garantează excluderea posibilității ca virusul să fie transmis pe alte căi.

Proprietarii exploatațiilor de ovine și caprine sunt îngrijorați de creșterea mortalității animalelor, de sacrificările masive de necesitate și de **interdicția exportului de animale pe o perioadă**

*Prof. univ. emerit, Universitatea de Științele Vieții Timișoara, Facultatea de Medicină Veterinară

de timp, care ar putea conduce la falimentul unor ferme. În unele zone, proprietarii de animale refuză sacrificarea animalelor din efectivele contaminate, chiar și în condițiile garantării despăgubirii animalelor sacrificate de către stat, cu riscul de a li se întocmi dosare penale sau de a suporta amenzi de până la 50.000 de lei.

Punctele de vedere referitoare la responsabilitatea acestei stări grave economice și de sănătate le-am prezentat în repetate rânduri autorităților politice și administrative, iar, de data aceasta, revin având în vedere faptul că ne aflăm la început de nou ciclu politic românesc și european. Doresc, prin publicarea în Revista Academica a acestui punct de vedere, să mă adresez și să sensibilizez și lumea academică românească, respectiv conducerea Academiei Române și pe academicienii Secției de științe agricole și silvice.

Cercetarea științifică a fost, este și va rămâne **forța motrice principală de dezvoltare a tuturor laturilor activității universitare**. Din acest motiv, activitatea științifică trebuie să constituie un obiectiv prioritar și un criteriu principal de identificare și de evaluare a performanței personalului didactic și de cercetare.

În cei 58 de ani de viață profesională, am îndeplinit, pe lângă activitățile didactice – conducător de doctorat, secretar științific al senatului universitar, cercetător științific – și alte atribuții și responsabilități în domeniu, precum: președinte al Consiliului științific din Institutul Pasteur; membru al Consiliului Național al Cercetării Științifice; membru al Consiliului științific din ANSVSA; director al DSV din județul Timiș; membru al Academiei de Științe Agricole și Silvice (de 34 de ani); director fondator al Centrului de Cercetări Științifice de Igienă și Patologie Animală din cadrul Facultății de Medicină Veterinară (FMV), precum și director fondator al Platformei de Formare și Cercetare Interdisciplinară „Agricultura durabilă și siguranța alimentară” din Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului Timișoara; participant la peste 20 de workshop-uri și conferințe organizate sub egida UE, precum și la numeroase congrese științifice internaționale. În plus, am avut șansa de a efectua stagii de specializare la Liverpool, Moscova și Manchester

și să vizitez o serie de institute de cercetări din domeniul medicinei veterinare.

În baza experienței acumulate și a responsabilităților ce-mi revin, ca membru ASAS și membru de onoare al AGMVR, mă simt dator să prezint câteva observații cu privire la cercetarea științifică din țara noastră și la măsura în care aceasta contribuie sau nu la creșterea prestigiului profesiei, învățământului medical veterinar și cercetării științifice din România.

Pentru o analiză, chiar și sumară, a situației în care se află profesia de medic veterinar în ce privește cercetarea științifică și consecințele în plan social trebuie să încep prin a reaminti că **medicina veterinară are o misiune complexă, cu trei obiective de mare importanță**: (1) protecția sănătății animalelor și a sănătății publice; (2) asigurarea securității și siguranței alimentare a populației umane; (3) asigurarea bunăstării și protecției animalelor, păstrarea echilibrelor ecologice, în acord cu reglementările internaționale. În cele ce urmează voi expune realizările, dar și mai ales neîmplinirile în raport cu misiunea enunțată.

Din raportul Curții de Conturi a României rezultă că aplicarea măsurilor de supraveghere și control al bolilor contagioase a presupus **cheltuieli enorme pentru despăgubirea proprietarilor**, prin dezinfecții, neutralizarea cadavrelor și alte măsuri. Astfel, în perioada iunie 2018 – decembrie 2020 a fost cheltuită în acest scop suma de 589 milioane lei (echivalentul a 122 milioane euro). Conform unor evaluări, **România cheltuie anual mai mult de un miliard de euro în plus pentru importul de produse alimentare**, care puteau fi obținute în țară valorificând cerealele din producția internă și pășunile existente.

Cunoaștem din rapoartele *Curții de Conturi* că ANSVSA nu a aplicat riguros măsurile recomandate de organisme internaționale în vederea prevenirii extinderii PPA. A întârziat prea mult aplicarea măsurilor recomandate privind gestionarea populației de mistreți. S-a presupus că în țara noastră existau (poate mai există) persoane/grupuri influente sau instituții care nu doreau să scadă densitatea populației de mistreți din anumite zone, din moment ce într-o postare pe site-ul ANSVSA privind rolul cheie al vânătorilor în controlul PPA se afirma: „1) Din cauza bolii, populațiile de

mistreți pot să scadă în mod semnificativ sau chiar să dispară; 2) Vânătoarea poate fi restricționată sau chiar interzisă în unele zone infectate, inclusiv colectarea carcaselor și a trofeelor”.

Curtea de Conturi a României a mai constatat **lipsa strategiilor naționale în domeniul siguranței alimentare și al calității alimentelor** (Marinescu, 2022). Absența acestor strategii afectează coerența politicilor și a măsurilor în domeniu, obiectivele naționale pe termen mediu și lung fiind neclare sau inexistente, ceea ce are impact negativ asupra siguranței lanțului alimentar. Tot din rapoartele Curții de Conturi a mai rezultat că unele nerealizări ale ANSVSA în domeniul protecției sănătății animalelor se corelează cu schimbările frecvente ale managementului superior al autorității de stat. **Se menționează că niciun mandat al președintelui nu a fost exercitat integral (!)** În plus, schimbarea conducerii Autorității a fost adesea urmată de modificări ale structurilor teritoriale și de modificări ale actelor normative, care „**au creat vulnerabilități în continuitatea și coerența decizională**”. Este important ca astfel de schimbări la unitățile subordonate să se producă numai din motive bine întemeiate, deoarece altfel efectele se multiplică. ANSVSA are în subordine numeroase unități și anume: 42 DSVSA teritoriale, Institutul de Diagnostic și Sănătate Animală (IDSA), Institutul de Igienă și Sănătate Publică (IISPV), Institutul pentru Controlul Produselor Biologice și Medicamentelor de Uz Veterinar, 71 de laboratoare naționale de referință (din care 63 în capitală).

Nu de puține ori schimbările din funcțiile de conducere se fac pe criterii politice și nu pe criterii de competență, neexistând criteriile minime obligatorii pentru ocuparea tuturor funcțiilor de specialitate, pe lângă criteriul principal, cel de absolvire a unei FMV (indiferent de medie). Probabil că și din aceste motive puține persoane din cadrul ANSVSA prezintă doctorat, studii postuniversitare, masterat sau diferite specializări, care să fi fost obținute în afara structurilor subordonate. (Pentru cei care se îndoiesc de faptul că nu de puține ori criteriul politic a prevalat la ocuparea funcțiilor din cadrul rețelei sanitare veterinare, pot fi date exemple concrete.)

Până în prezent nu au fost încă identificați inovatori, ca și cum ar fi vorba de o pedeapsă divi-

nă! De fapt, nu s-a dorit o analiză obiectivă, care să conducă la stabilirea răspunderilor legale și morale. Fostul premier Dacian Cioloș, care a deținut și funcția de comisar european pe probleme de agricultură, a afirmat că: „**răspândirea epidemiei la scara actuală era evitabilă, dacă se luau câteva măsuri rapide și eficiente.**”

Și în ceea ce privește respectarea legislației privind biosecuritatea în cadrul exploatațiilor *non profesionale* se întâmpină dificultăți, existând grupuri politice care invocă dreptul proprietarilor de animale de a aplica doar măsurile care le convin și de a sacrifica și vinde animale sau carne fără supraveghere sanitară veterinară. **Se cunoaște că epidemiile de PPA și PMR nu se sting spontan**, din cauza incapacității virusului de a determina imunizarea animalelor trecute prin boală și a faptului că animalele care supraviețuiesc devin purtătoare și eliminatoare de virus, chiar și în cazul celor vaccinate. Drept urmare, cât timp se va continua creșterea animalelor în gospodăriile populației, fără reguli stricte de biosecuritate, nu se va putea eradica boala. Cu această situație s-au confruntat țările asiatice și africane, dar și unele țări europene. Din aceste motive, **în țările din UE nu se cresc porci în cadrul gospodăriilor populației, decât în ferme organizate pe principii de biosecuritate.**

Cât timp a existat Institutul Național de Medicină Veterinară „Pasteur” strategiile în domeniul medicinei veterinare și al siguranței alimentare erau elaborate la nivelul acestui institut, care avea un consiliu științific constituit din specialiști renumiți, din institut și din afara acestuia. În plus, INMV „Pasteur” avea relații strânse de colaborare cu IDSA, IISPV și cu patru FMV din țară. Pot exemplifica importanța INMV „Pasteur” în prevenirea trecerii febrei aftoase din Serbia în vestul țării noastre, în timpul războiului din Iugoslavia. În acea perioadă am fost director (prin cumul de funcție) la DSV a județului Timiș. Frontiera dintre Serbia și vestul României este pe uscat și riscul transmiterii bolii prin paricopitatele sălbatice și prin mijloacele de transport era foarte mare, **această boală fiind cea mai difuzibilă dintre toate bolile contagioase.** Autoritatea sanitară veterinară de la acea vreme a solicitat INMV să trimită specialiști din compartimentul de

virusologie în județele din vestul țării și împreună cu DSV și cu medicii veterinari din punctele de trecere a frontierei să stabilească măsurile ce trebuie aplicate pentru prevenirea bolii. Măsurile aplicate au fost eficiente și țara a fost protejată de această cumplită boală.

Pentru comparație, amintesc că în domeniul sănătății umane managementul bolilor se realizează prin **Institutul Național de Sănătate Publică (INSP)**, care are următoarele competențe: coordonează tehnic și metodologic activitatea de specialitate în domeniul elaborării și implementării strategiilor privitoare la prevenirea îmbolnăvirilor, controlul bolilor și a politicilor de sănătate publică la nivel național și regional. Pentru îndeplinirea atribuțiilor INSP are în subordine și coordonare **patru Centre Naționale** și un secretariat tehnic: 1) Centru Național pentru Monitorizarea Riscurilor din Mediul Comunitar; 2) **Centrul Național de Supraveghere și Control al Bolilor Transmisibile**; 3) Centrul Național de Supraveghere a Bolilor Netransmisibile; 4) Centrul Național de Statistică în Sănătatea Publică, precum și Secretariatul Tehnic al Comisiei Naționale pentru Produse Biocide. Tot în subordinea INSP își desfășoară activitatea și **șase Centre Regionale de Sănătate Publică (CRSP)**: CRSP Cluj-Napoca, CRSP Iași, CRSP Mureș, CRSP Timișoara, CRSP Galați, CRSP Craiova. Pe lângă aceste instituții centrale și regionale, există institute de cercetări și Direcțiile de Sănătate Publică județene, care sunt analoage cu DSVSA județene.

Am prezentat structura și atribuțiile instituțiilor care stabilesc strategiile naționale în domeniul sănătății publice umane pentru a evidenția că, **spre deosebire de domeniul sănătății umane, în România nu mai există institute de CDI în domeniul veterinar**, care să stabilească strategiile și managementul sănătății animalelor, pe baza progreselor științei și în concordanță cu deciziile Organizației Mondiale pentru Sănătatea Animalelor (OIE), pentru îndeplinirea misiunii complexe a medicinei veterinare, care vizează nu doar protecția sănătății animalelor, ci în egală măsură protecția sănătății publice, securitatea alimentară și păstrarea echilibrelor ecologice. **ANSVSA este organ de specialitate al administrației publice cu**

atribuții executive, în subordinea Guvernului și în coordonarea prim-ministrului.

Deși în cadrul ANSVSA există un **Consiliu științific (CȘ)**, format din 7–15 personalități din domeniile medicinei veterinare, industriei alimentare, agriculturii și sănătății umane, eficiența acestuia este practic inexistentă, din mai multe motive. În primul rând, pentru că:

- 1) Se convoacă foarte rar;
- 2) Membrii CȘ nu cunosc dinainte scopul convocării și în consecință nu se documentează special pentru temele ce urmează a fi discutate;
- 3) Membrii CȘ sunt de specialități diferite, cu competențe extrem de variate, încât nu se poate spera la un dialog și la un cvorum asumat conștient;
- 4) Puțini membri cunosc legislația națională și cea a UE pentru domeniile puse în discuție;
- 5) De cele mai multe ori directorul general ANSVSA este numit politic, fără a avea o minimă pregătire medicală, cazul numirii ca director a unui **inginer petrolist** a fost notoriu;
- 6) Dezbaterile se încheie de cele mai multe ori prin acceptarea propunerilor venite din partea ANSVSA, fără o dezbateră pe fondul problemei;
- 7) Oricum hotărârile nu sunt obligatorii, indiferent de votul final, fiind considerate ca „avize consultative”. Subsemnatul **am făcut parte din Consiliul Științific al ANSVSA ca membru fondator** (Hotărârea ANSVSA nr. I/03.11.2011) **și după câțiva ani am renunțat să mai particip tocmai din motivele mai sus enunțate.**

În ANSVSA există și un **Consiliu consultativ** format din reprezentanți ai ministerelor, ai altor autorități ale administrației publice, ai unor organizații neguvernamentale și reprezentanți ai asociațiilor și patronatelor, care desfășoară activități în domeniul de competență al ANSVSA. Acest Consiliu poate prezenta, la solicitare, avize consultative pentru anumite situații de criză din domeniul sanitar veterinar și al siguranței alimentelor, dar **nu are competențe pentru elaborarea strategiilor și a conduitei în managementul bolilor de mare difuzibilitate.**

În domeniul epidemiologiei bolilor la animale sunt necesare studii și cunoștințe de specialitate aprofundate, fără de care identificarea hazardului, analiza, evaluarea și managementul riscului

nu este posibilă. Experiența în acest domeniu se acumulează treptat prin cercetări științifice sistematice și prin supravegherea evoluției bolilor și a factorilor favorizanți la nivel național și internațional.

În țara noastră a fost elaborată **Strategia Națională pentru Prevenirea Situațiilor de Urgență** (HG nr. 762/2008) prin care se definește managementul situațiilor de urgență, se evaluează factorii de risc și se stabilesc principiile și direcțiile prioritare de acțiune. Trebuie însă precizat că **aceste strategii care vizează, printre altele, și epidemiile umane, nu se referă și la dezastrele pe care le pot provoca bolile de mare difuzibilitate la animale, prin subminarea securității alimentare**. Constat încă o dată, cu regret, că **mișcarea medicinei veterinare în România nu este înțeleasă pe deplin**, numeroși decidenți de rang înalt privesc cercetarea științifică și activitatea practică în medicina veterinară și medicii veterinari cu superioritate, ca și cum ar avea preocupări periferice sau „exotice”.

Este greu de explicat de ce după mai mult de două decenii de la acceptarea, fără rezerve, în lumea civilizată și în organismele internaționale a paradigmei „One Health”, medicina veterinară din România este subapreciată, considerată până și de instituțiile academice din țară ca „o știință agricolă”. Sintagma „medicină veterinară” nu se regăsește în denumirile secțiilor științifice ale Academiei Române (AR) ca și cum nu ar exista, deși printre membrii AR au existat câțiva medici veterinari (oameni de știință, cu merite recunoscute pe plan internațional), **în număr de 13, în decurs de 150 ani, ceea ce reprezintă 0,7% în raport cu totalul de peste 1700 de personalități care au fost primiți în AR**. Această disproporție apare și mai pregnantă dacă comparăm numărul de 13 medici veterinari cu cei peste o sută de militari, politicieni și reprezentanți ai cultelor religioase din lista membrilor AR. Din cei 13 medici veterinari numai doi au fost membri titulari, nouă membri corespondenți și doi membri de onoare.

Un alt detaliu semnificativ: cei doi membri medici veterinari din Academia Română au fost titulari pe o perioadă scurtă. Astfel, **V. Gheție**, care a fost dr. în MV, dr al Universității din Leipzig, membru al ASAS, membru al Societății

Regale de Medicină din Londra, a devenit membru corespondent în 1955 și membru titular numai în ultimul an de viață (1990). **R. Vlădescu**, Dr. în MV și biochimist renumit a fost membru titular în perioada 1955–1963, în ultima parte a vieții.

Merită reținut și faptul că mai mult de jumătate din medicii veterinari primiți în AR s-au remarcat îndeosebi prin contribuții la progresul cunoașterii științifice în domeniul zootehniei (N. Teodoreanu, V. Gligor, P. Spânu, Al. Bogdan) sau a unor științe biomedicale de interes și pentru medicina umană sau agricultură: fiziologie (I. Atanasiu); biochimie (R. Vlădescu); anatomie (V. Gheție); oncologie/citologie (N. Manolescu); economie montană (R. Rey). **Prea puțini oameni de știință din țara noastră au fost primiți în Academia Română ca urmare a recunoașterii meritelor din domeniul prevenirii și combaterii bolilor la animale** (G. Udriski, I. Ciurea și Ilie Popovici), ceea ce denotă că medicina veterinară nu a fost și numai este tratată cu atenția contribuției la protecția sănătății animalelor, oamenilor și a mediului.

Normal ar fi fost ca Secția de științe agricole și silvice a Academiei Române să fie numită **Secție de științe agricole, silvice și medicină veterinară**.

Un indiciu de subestimare a rolului medicinei veterinare din partea Guvernului (poate și a Parlamentului) îl reprezintă și faptul că în Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), **nu era menționată nici măcar o singură dată sintagma „medicină veterinară”**, de parcă Guvernul nu cunoștea că evoluția bolilor epidemice la animale prezintă un impact devastator asupra economiei naționale. Mă întreb cât de credibil poate fi atunci obiectivul declarat al PNRR: „România trebuie să-și consolideze industria alimentară pentru a avea un sector agroalimentar durabil și competitiv, având în vedere potențialul agricol pe care îl are”.

Această subestimare a medicinei veterinare și a medicilor veterinari nu a existat și nu există în țările civilizate. Amintesc, ca exemplu, **numirea profesorului de Clinică de la Școala Națională Veterinară din Alfort – Henri Bouley ca președinte al Academiei Veterinare din Franța (1854–1855), membru al Academiei de Agricul-**

tură, apoi președinte al Academiei Naționale de Medicină din Franța (1877–1878) și (în 1884) președinte al Academiei de Științe din Franța (Rosset, 2003).

În anul 2008 Asociația Medicilor Americani și Asociația Medicilor Veterinari Americani au convenit formarea comisiei „One Health Commission”, iar în anul 2011 Organizația pentru Alimentație și Agricultură (FAO) a prezentat un plan strategic de acțiune pentru promovarea conceptului „One Health”, care avea ca obiectiv consolidarea securității alimentare prin îmbunătățirea sistemelor de producție animală și a serviciilor veterinare și a cerut acțiuni pentru îmbunătățirea colaborării dintre sectoarele de sănătate animală, umană și de mediu.

În anul 2011 a avut loc în Australia primul Congres Internațional „One Health,” iar în anul 2013 cel de al doilea Congres Internațional “One Health” în Thailanda. Ca o confirmare a interesului oamenilor de știință din țara noastră pentru acest domeniu, în anul 2016 România a organizat Conferința Interregională Europeană „One Health” și a fost înființată Organizația „One Health Romania”, care este promovată în special prin platforma științifică „One Health New Medical Concept” și prin revista „One Health New Medical Journal”. Regretatul profesor Nicolae Manolescu (1936–2020), medic veterinar, membru corespondent al AR și membru al Academiei de Științe Medicale, a contribuit cu numeroase inițiative la promovarea acestui concept în România și este considerat unul din pionierii domeniului la nivel internațional.

Din păcate, **în România asistăm la o continuă deteriorare a învățământului și a cercetării științifice**, inclusiv în medicina veterinară, în ultimul deceniu, ceea ce face ca progresele științei în ansamblu să stagneze și chiar să involueze în raport cu țările din UE. Conform aprecierii profesorului D. Ungureanu (2024), fost cadru didactic în Franța, Canada și Cehia: „**România are cel mai mic procent de populație cu studii superioare din Europa și are și populația cu cele mai slabe și inconsistente studii superioare**”; „Școala nu mai funcționează fiindcă nu mai e un ascensor social”; „Pur și simplu, învățământul nu mai e un domeniu **separat și autonom de politică**, ci e complet la cheremul partidelor politice”; „Oame-

nii intră în politică, și, pe măsură ce urcă politic, adună și diplome”.

Aprecierile menționate mai sus par neverosimile și exagerate. Dar constatăm, totuși, că după ultima clasificare a universităților, conform criteriilor Shanghai 2024, nicio universitate din **România nu se mai regăsește printre primele 1000 de universități din lume**. Din Europa Centrală și de Est, în aceeași situație se mai află doar Bulgaria. Au rămas în topul 1000: Polonia (opt univ.), Cehia (șase univ.), Ungaria (patru univ.), Serbia (doi univ.), Slovacia, Slovenia, Ucraina, Estonia, Lituania și Croația (câte una).

Diminuarea prestigiului internațional al universităților din țara noastră se corelează cu scăderea preocupării pentru cercetarea științifică, **întrucât 40% din punctaj la evaluarea internațională a universităților se acordă pentru invenții și lucrările publicate în revistele de largă circulație** Nature și Science sau altele incluse în Science Citation Index-Expanded și Social Science Citation Index (performanța per capita -10%). Restul punctajului se acordă pentru **calitatea personalului academic** (40%, indicatori-cheie: premii Nobel și Fields câștigate de membrii corpului academic, număr mare de citări) și **calitatea educației** (10%, indicatori-cheie: premiile Nobel și Fields câștigate de absolvenți).

Ministrul Educației, Ligia Deca, declara că situația cercetării și învățământului din țara noastră este „**o oglindă a politicilor publice din ultimul deceniu**”. Deși realitatea este dureroasă, nu cunosc să fi existat demersuri și nici manifestări de îngrijorare din partea universităților. Un președinte al Academiei Române (fără a fi nominalizat) descria situația cercetării românești, cu câțiva ani în urmă, așa: „**câteva insule de excelență într-un ocean de mediocritate**” (Silaghi-Dumitrescu, 2024).

Cauzele sunt multiple și nu îmi propun să le analizez aici, dar menționez totuși că **subfinanțarea stânjenește considerabil cercetarea, inovarea și aplicațiile științei în toate domeniile**. Conform celor stabilite de Comisia Europeană în cadrul Strategiei Europa 2020, pentru cercetare-dezvoltare-inovare (CDI), UE trebuia să aloce 3% din PIB. În majoritatea țărilor din UE cheltuielile destinate CDI se situează sub 2% din PIB,

comparativ cu 2,6% în SUA și 3,4% în Japonia. România și-a propus ca obiectiv național, nivelul de 2% din PIB, fără a fi aplicat însă (!). **În anul 2021 fiecare locuitor al României contribuia, în medie, cu doar 59 euro pentru susținerea CDI**, comparativ cu locuitorii din: Danemarca, aceștia contribuiau cu 1.654 euro; din Germania, cu 1.354 euro; cei din Bulgaria cu 79 euro, Ungaria cu 260 euro, Slovenia cu 530 euro. Contribuția medie pentru cetățenii din UE27 era de 734 euro. Cu alte cuvinte, în România cheltuielile/locuitor erau doar de 8%, în comparație cu media pe locuitor în UE (conform datelor Academiei Române, 2023).

Dintre toate ramurile științei, cercetarea și inovarea din domeniul medicinei veterinare par a fi cele mai serios afectate, cu consecințe importante asupra economiei și alimentației. Acest aspect rezultă limpede și din analiza Planurilor Naționale de Cercetare – Dezvoltare – Inovare. **În ultimele două decenii, nu a existat niciun program național de cercetare pentru medicina veterinară!** La elaborarea planurilor naționale nu au fost consultate niciuna dintre cele cinci facultăți de medicină veterinară, nici AGMVR și nici Secția de Medicină Veterinară din ASAS. De la an la an, fondurile pentru programele de cercetări s-au diminuat, numărul de contracte și de burse pentru documentare și cercetare a scăzut, ceea ce a dus la **scăderea numărului de brevete de invenție și de lucrări științifice publicate în fluxul principal de informații**. Deși am prezentat situația cercetării științifice din domeniul medicinei veterinare în Adunarea generală a ASAS și am descris pe larg starea cercetării științifice în „Jurnalul Medical Veterinar” (2016) și în revista „Veterinaria” (2017) nu am constatat nicio reacție din partea autorităților.

România este singura țară din UE în care nu există niciun institut și nici o stațiune de CDI pentru domeniul medicinei veterinare și al siguranței alimentare. Ca urmare a desființării institutelor de profil, care dispuneau de laboratoare performante, de spații de izolare cu sisteme de biosecuritate și de specialiști competenți, **a devenit imposibilă efectuarea de cercetări experimentale pentru prevenirea și combaterea bolilor de mare difuzibilitate. Asemenea experimente nu au mai fost efectuate de mai bine de 20 de ani (!).**

În țara noastră nu se efectuează nici alte cercetări fundamentale necesare pentru protecția sănătății la om, animale și privind protecția mediului. De exemplu, lipsesc: cercetările de vaccinologie; de virusologie; de micologie; cercetările privind transmiterea însușirilor de patogenitate și a rezistenței la antimicrobiene între diferite specii de bacterii; cercetările de genetică privind marker-ii rezistenței la boli; cercetările experimentale privind avantajele și riscurile organismelor modificate genetic; cercetările experimentale privind diferența de calitate între produsele alimentare ecologice și cele convenționale; cercetările privind efectele poluării mediului asupra animalelor, precum și cercetările privind măsurile ce pot fi aplicate pentru diminuarea poluării mediului prin perfecționarea sistemelor de creștere a animalelor etc.

Având în vedere cele menționate, **se impun măsuri urgente pentru înființarea de institute naționale și centre de CD**, care să conducă la întărirea și diversificarea activității de cercetare științifică și implicit la creșterea prestigiului profesiei.

În Facultățile de Medicină Veterinară din țara noastră cercetarea științifică, mai ales în ultimele două decenii, nu mai este privită ca o necesitate obligatorie pentru perfecționarea metodelor și a mijloacelor de control al bolilor la animale și pentru securitatea alimentară și siguranța alimentelor, precum și pentru creșterea calității/eficienței învățământului. Este larg răspândită mentalitatea că cercetarea trebuie făcută pentru că reprezintă un criteriu impus la evaluarea cadrelor didactice, la promovare și retribuție. **Probabil că și din acest motiv nu s-a reușit elaborarea unui document prin care să fie definite prioritățile naționale pentru cercetarea științifică în medicina veterinară.** Un astfel de document ar fi necesar mai ales în condițiile de criză și deficit financiar cronic, pentru selectarea corectă a temelor de cercetare experimentală propuse a fie finanțate de la buget.

Din cauza diminuării fondurilor de finanțare, dar și din alte motive, se constată o tendință de publicare preponderent a unor materiale scrise, bazate mai ales pe documentare bibliografică și mult mai puțin pe cercetări fundamentale, clinice și de laborator, denumite „lucrări științifice”, care să întregască lista criteriilor de promovare. În același

timp, **cercetarea experimentală este tot mai rară**, deoarece Facultățile de Medicină Veterinară nu dispun de laboratoare și aparate adecvate, supuse controlului metrologic. Dar trebuie cunoscut că materialele publicate, cu prezentarea unor date, păreri, concepții sau tendințe, nu sunt neapărat lucrări științifice. O asemenea preocupare ar putea fi cel mult catalogată ca **scientism**, care este o parte a filosofiei metafizice ce studiază fenomene care depășesc cadrul experienței.

Lucrarea științifică trebuie să fie rezultatul unei cercetări științifice, care pornește de la o ipoteză, urmează un plan, proiect de cercetare, folosește procedee repetabile, tehnici precise de observare și măsurare și metode matematice de prelucrare și interpretare a rezultatelor obținute. Are drept scop de a spori cunoașterea prin interpretarea faptelor și elaborarea concluziilor bazate pe rezultatele experimentale, care trebuie să fie reproducibile, verificabile. Deci, cercetarea adevărată este reiterativă și se bazează pe cunoștințe anterioare, urmând să le dezvolte și chiar să genereze și alte idei/cercetări. Cercetarea trebuie să se realizeze respectând normele de etică prezentate în *Ghidul de integritate în cercetarea științifică*, redactat de un grup de cercetători la comanda Consiliului Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării (București, 2020). Acest Ghid include și o parte din prevederile Legii privind buna conduită în cercetarea științifică (Legea nr. 206 din 2004, actualizată).

Deși legislația prevede sancțiuni pentru încălcarea normelor de etică în cercetarea științifică și redactarea cărților și a lucrărilor științifice, plagiatul și inducerea în eroare prin modificarea sau „fabricarea” rezultatelor cercetării sunt încă frecvente în țara noastră. Am îndeplinit timp de cinci ani responsabilitatea de președinte al Comisiei de etică din USAMVB și pe cea de vicepreședinte al Comisiei permanente de bioetică pentru științele vieții (din MECT, 2007-2010) și am participat la constatarea a numeroase cazuri de plagiat, de la cele mai simple până la plagiatul total al unor cărți și lucrări științifice publicate. S-a extins practica de includere în lista de autori la lucrările publicate a unuia sau mai multor persoane, care nu au contribuit semnificativ la realizarea lucrării, precum și cazuri de excludere a unor coautori care au con-

tribuit semnificativ la publicație. Din păcate, în țara noastră, mai mult decât în alte țări din UE, **plagiatul se practică de multă vreme** (există și o carte pe această temă: *Plagiatul la români*, Editura ARC, 2004) și pe scară largă, **inclusiv la miniștri, funcționari din ministere, parlamentari, membri unor academii etc.**

Doresc să subliniez că înființarea institutelor de CD și a centrelor de cercetare nu reprezintă o cheltuială inutilă, ci o investiție absolut necesară, din motive de securitate alimentară și epidemiologică. Existența institutelor de cercetare ar permite și valorificarea potențialului creator al absolvenților de mare valoare, care altfel după doctorat pleacă în străinătate (trei dintre foștii mei doctoranzi lucrează în laboratoare din Anglia, Scoția și Germania, negăsind locuri în țară). Deoarece presupun că argumentele pentru necesitatea aplicării de măsuri pentru redresarea situației din medicina veterinară sunt clare și ușor de înțeles, îmi exprim nedumerirea: cum de a fost posibil ca cererile și argumentarea subsemnatului, repetate în ultimii 20 de ani, să nu fi fost luate în considerare până acum? Cred că nu insuficiența banilor poate fi cauza, ci mai degrabă proasta lor gestionare.

Pe lângă institutele naționale de CDI, **mai este necesară înființarea a cel puțin câte unui institut în fiecare universitate și cel puțin a unui centru de cercetare în fiecare facultate**. Toate instituțiile de învățământ superior pe care le-am vizitat îndeplinesc aceste cerințe cu prisosință. Menționez pentru exemplificare: Universitatea de Medicină Veterinară din Viena; Universitatea de Medicină Veterinară și Farmacie din Kosice; facultățile de medicină veterinară din: Munchen, Varșovia, Mexico City, Moscova, Budapesta, Belgrad, Perugia, Chișinău și altele. La unele facultăți de medicină veterinară, cum este cea din Munchen, o parte din departamente poartă denumirea de *institute*, pentru că în acestea se desfășoară atât activități didactice, cât și activități de cercetare (exemplu: Institut für Infektionsmedizin und Zoonosen, Institut für Tierpathologie ș.a.).

Este bine să ne amintim că și în țara noastră, cu mult timp în urmă, existau institute înființate în cadrul unor facultăți. Astfel, **în cadrul Școlii Superioare de Medicină Veterinară, în anul 1895, a fost înființat Institutul de vaccinuri**,

care ulterior a fost numit **Institutul Pasteur**. În decursul istoriei sale, institutul a avut o contribuție esențială în eradicarea unor boli epizootice la animale și reducerea drastică a incidenței altora. Cu toate acestea, în anul 2013, **institutul care era și un for de coordonare în cercetarea medicală veterinară** a fost desființat. Prin dispariția acestuia, puținele cercetări științifice din țară nu mai sunt orientate după nevoi și se desfășoară după posibilități, din inițiativa unor personalități sau a facultăților.

Pe lângă înființarea de unități de cercetare științifică **mai este necesară înființarea de posturi de cercetător la fiecare departament sau măcar la fiecare centru de cercetare din cadrul FMV**. Rolul cercetătorului este de a asigura continuitatea și supravegherea experimentelor (din laborator sau din teren). De foarte multe ori cadrele didactice nu pot efectua deplasări pentru recoltarea probelor și nici nu pot supraveghea experimentele care se suprapun cu sarcinile didactice sau cu alte activități la catedră. **În Germania la facultățile de MV există un număr de cercetători aproximativ egal cu numărul de profesori**. Plata salariilor pentru cercetători poate fi efectuată de la buget sau din contractele de cercetare. La fel se procedează și în Germania, cu mențiunea că sumele încasate prin contracte nu pot fi atribuite cadrelor didactice, acestea servind pentru dotarea laboratoarelor și deplasări la reuniuni științifice.

Și în țara noastră legislația permite plata cercetătorilor din sumele încasate prin activitatea de cercetare sau prin prestări de servicii. Cunoscând aceste aspecte am înființat în cadrul FMV **Centrul de Cercetări de Igienă și Patologie Animală**, care a fost acreditat de CNCIS și autorizat sanitar-veterinar pentru activități de cercetare, diagnostic și eliberarea de buletine de analiză. A funcționat în perioada 2001–2011 până la pensionarea subsemnatului. Fondurile obținute au fost folosite pentru cheltuielile de deplasare, procurarea de aparatură și materiale consumabile necesare pentru cercetările contractate, pentru cercetările doctoranzilor și pentru plata salariilor și a sporului de periclitate.

Întrucât Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului nu dispunea de aparatură performantă pentru efectuarea de exa-

mine biochimice și microbiologice, care să poată fi acceptate pentru lucrările științifice ce urmau a fi publicate în revistele prestigioase, am făcut o vizită la Facultatea de Medicină Veterinară din München și acolo m-am informat asupra categoriei de aparate care ar trebui procurate pentru dotarea unui laborator la nivelul standardelor internaționale. Apoi am constituit un colectiv de cadre didactice și m-am înscris la competiția națională pentru „Programe de Formare și Cercetare Interdisciplinară”, organizată de Ministerul Educației, cu proiectul: „Agricultura durabilă și siguranța alimentară”. Comisia de evaluare a apreciat importanța și fezabilitatea proiectului și a aprobat finanțarea cu suma de 3.861.000 lei, Universității revenindu-i obligația, de a contribui cu 50% din valoarea proiectului prin asigurarea și amenajarea spațiului.

După o muncă intensă, s-a reușit performanța realizării **Platformei de Cercetare Interdisciplinară**, care a fost apreciată **în mod deosebit** de către delegația Facultatea de Medicină Veterinară din München, considerând că nivelul dotărilor depășește chiar modelul german din care ne-am inspirat. Ca urmare a realizării acestei investiții am obținut pentru Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului **statutul de partener al European Food Safety Authority**.

Platforma de cercetare interdisciplinară avea toate acreditările necesare, autorizarea sanitară veterinară și era supusă verificării metrologice. Prin resursa umană și activitatea desfășurată Platforma a contribuit, în mare măsură, la integrarea Universității în aria curriculară europeană.

Consider că în prezent, prin Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Național al Cercetării Științifice (aprobat prin Ordinul Ministerului Cercetării, Inovării și Digitalizării nr. 21342/2024, publicat în MO, Partea I, nr. 884/3.IX.2024), precum și prin Regulamentul de Organizare și Funcționare a Consiliului Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării (aprobat prin Ordinul MCID nr. 21343/2024, publicat în MO, Partea I nr. 884/3.IX.2024) **s-au creat condiții noi, favorabile, pentru înființarea de centre de cercetare și institute de cercetare și dezvoltare, care pot contribui la creșterea performanțelor în domeniul cercetării științifice**.

Trebuie însă pus un accent sporit pe originalitatea și oportunitatea tematică, pe consistența rezultatelor, probitatea științifică, etica experimentării și valorificarea rezultatelor.

Atingerea acestor obiective presupune perfecționarea sistemului de evaluare a cadrelor didactice, care în prezent nu ține seama, în suficientă măsură, de creativitatea științifică.

În final, nutresc speranța că disperarea mea privind precaritatea cercetărilor de medicină veterinară și a managementului activităților de prevenție sanitar-veterinară ar contribui în mod esențial la diminuarea cauzelor care au dus la starea actuală economică, sanitară și alimentară gravă existentă în prezent și de mult timp în România.

Bibliografie

Academia Română, Cum este percepută importanța cercetării științifice pentru dezvoltarea economică și socială și cum răspunde acestor deziderate? <https://acad.ro>, 22 aug. 2023

Aland A., Madec F., (editori) – *Sustainable animal production*. Wageningen Academic Publishers, The Netherlands, 2009.

Curtea de Conturi a României, *Sinteza raportului de audit - Performanța activităților din domeniul sănătății și bunăstării animalelor, a hranei pentru animale, a siguranței alimentelor, precum și a activităților de control oficial*, decembrie, 2021.

Marinescu G., *Raport al Curții de Conturi: ANSVSA - o instituție cu probleme privind garantarea siguranței alimentare*. Ziarul BURSA #Companii, 5 aprilie 2022

Radu Silaghi-Dumitrescu, *O revoluție bolșevică în știință: „Open Access”*, HotNews.ro. 13 feb. 2024

Rosset Roland, *Pasteur et les vétérinaires*. Bull. soc. fr. hist. sci. vet., 2003, vol. 2 (2).

Ungureanu D., *Revolta unui profesor din Timișoara: România, țara în care politicienii cer și obțin ce diplome vor. Cine are interesul să avem cea mai slab educată populație din Europa?* HotNews.ro, Contributors.ro, 15 Septembrie 2024.

Webster J., (editor) *Management and Welfare of Farm Animals*. UFAAW Handbook, 5-th edition. WILEY- BLACKWELL and Sons, UK, 2011.